

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Készülődjünk.

II.

Furcsa dolgok történtek abban az első és második országos tanítói gyűlésben, — azt hiszem, katolikus küldötteink soha nem fogják felejteni a többség részéről szenvedett méltatlanságokat, kitapcsolásokat, erőszakoskodásokat és jogtalanságokat, — s így ki sem csodálkozhatik a felett, hogy a második tanítói gyűlés után tartott konferencián azt határozta a nagym. püspök-kar, hogy ily alapon és ily szervezés mellett kath. tanító-egyleteink nem vesznek többé részt az ily gyűlésekben. Azóta a magas kormány módosította ugyan a szervezési szabályokat, de azért még mindig van abban, mi hátrányos és sértő reánk katolikusokra. Éppen ezért márczius hó végén újból tanácskozni fog erről a nagym. püspök-kar, s ekkor fog tulajdonképen elődömi, végleg kiválunk-e az országos tanítói gyűlésekből, napirendre tűzve rögtön a kat. tanítók országos nagy gyűlésének szervezését, vagy pedig arra leszünk utasítva, a mit Eger nagy szellemű érseke mondott, hogy t. i. alkotmányos országban parlamentararis módon vivjük ki vallásunk igazait és elveink diadalát.

A fegyvert azonban akkor is le lehet még tenni, ha az már ki van fenve; azért tartsunk a nagy Windhorsttal, ki ezeket mondja: jó lesz a puska-porrt szárazan tartanunk és készülődniünk; mert míg a készületlenül meglepett sereg ritkán győzött, addig a rákészült, kellően felfegyverzett s ütegekkel jól ellátott sereg fellépését siker szokta koronázni — legalább is a defenziókban.

Azért hát ne vesztegeljünk addig se, hanem készülődjünk, s fordítsunk mindenekelőtt gondot arra, hogy a hol még a kat. tanító-egyletek szervezve nem volnának, ott ezek mielőbb szerveztessenek; ott pedig, hol a katol. tanítóegyletek más alapon lettek szervezve, mielőbb ujja szerveztessenek!

Ha t. i. sikerrel akarunk küzdeni, rajta kell lenniünk, hogy a kat. küldöttek számát lehetőleg szaporítsuk. Ott a csanádi, nyitrai, szombathelyi, eperjesi, lugosi és mindkét nagyváradai egyházmegyékben szívleljék hát meg XIII. Leo pápa eme szavait: „A katolikusoknak jó okaik vannak, hogy a közügyekben részt vegyenek . . . s a közügyekben semmiképen részt venni nem akarni, épen úgy hibás lenne, mint a közjólétért semmi törekvést, semmi munkát nem vállalni.“ . . . Szervezzék tehát már egyszer ott is a katolikus tanító-egyleteket, s törekedjenek a katolikus nevelés zászlaját küldötteik szavazatával annak idején előbbre vinni segíteni. Valóban elszomorítólag hathat minden igaz katol. tanfőúr lelkére, ha arra gondol, hogy a most említett nagy terjedelmű egyházmegyékben a kat. tanítóság az oldott kévéhez hasonlít. Külön-külön az egyén ott is kifejtheti saját szűkebb körében valóban áldásos tevékenységét; de ha országos, közös, egyöntetű fellépésről van szó, az szervezetlensége miatt kinos veszteglésre van kárhozthatva. Mert nem lehet, hogy ne kinozza a jobbak szívét az a tudat, hogy erőiket a legszentebb ügy oltárán nem áldozhatják fel akkor, midőn a katol. népnevelés fölé tornyosodott veszélyt csak egyesített erővel lehet elhárítani.

De az egeri, székesfehérvári, váci, roznói és szatmári egyházmegyei katol. tanító-egyleteket is kérniük kell, hogy mivel a 30 taggal bíró egyletek küldöttet választhatnak, a 100-nál több taggal bíró egyletek pedig tekintet nélkül tagjaik számára, csak is két tagot küldhetnek: módosítsák alapszabályukat oly módon, hogy az egyes körök önálló tanító-egyleteknek neveztessenek, a központi gyűlések pedig „az egyházmegyei kat. tanító-egyletek képviselői vagy központi gyűlései“ legyenek. Ily módon pl. az egermegye 20—22 tagot, a váci 7—8 tagot, a székesfehérvári 2—3 tagot, a szatmári 3—4 tagot, a roznói szintén 3—4 tagot küldhet, a mi összesen 35—40 szavazatot adna, míg a jelenlegi szervezés mellett alig 7—8 képviselőt küldhetnek

együttvéve. 20—22 szavazat sokszor dönthet az ily gyűlésen, tehát elő kellene idején készíteni a dolgot, hogy a mint tudva lesz a nagym. püspök-kar határozata, rögtön összehivassanak a közgyűlések az alapszabályok ily értelemben vett módosítására; mert az országos tanítói gyűlés előtt legalább is két hónappal megelőzőleg helyben hagyott alapszabályokkal kell az egyleteknek birniok.

Csalatkoznék azonban, a ki azt hinné, hogy a hol a katol. tanító-egyletek már szervezve vannak, ott ölbe tehetjük kezeinket. Itt is tenni kell, még pedig gyorsan és eszélyesen, hogy a tagok számát gyarapítsuk, az egylet beléletét fejlesztjük, s ez által az egylet életrealóságát és munkásságát igazoljuk. Választmányi ülést kell t hat mielőbb összehívni, ott a teendőket megbeszélni, azon ülésből az országos tanítói gyűlésre kütüzött tételeknek kidolgozására a tagokat felhívni, s hogy az érdeklődés és munkásság fokoztassék, talán azt is ki lehetne mondani, hogy első sorban olyanok fognak a nagygyűlésen küldöttekül való megválasztásra ajánlatni, kik az egyes tételeket leghelyesebben kidolgozták s azok megvitatásához legalaposabban képesek hozzászólni. Vegyük figyelembe azt, hogy számbeli többségünk erejét szellemi képességünk kellő kifejtése fokozni fogja. Nem szabad meglegednünk azzal, hogy esetleg majorisálhatjuk az ellentábort; de be kell bizonyítanunk azt is, hogy a kat. tanítóság szellemi fölényt is képes gyakorolni. Nemcsak szavazni tud, de tud tanácskozni is, sőt vezetni is. Ez utóbbi kellékek által fogjuk elleneseinket elnémitani, s a nagy közönség tiszteletét kivívni. E tekintetből nagyon ajánlatosnak látszik, hogy a kidolgozott tételek először a választmányi tagok között köröztessenek s a választmányi gyűlésen csak ezután tárgyalassanak. A választmányi megállapodásai szerint átdolgozott tétel sokszorosítottván, küldessék meg az egylet minden egyes tagjának a közgyűlés előtt legalább tízennégy nappal. Nem szükséges a sokszorosításnál a nyomdát venni igénybe; ez költséges volna. Vannak olcsó sokszorosító készülékek (hctograph, phönix) ezek segítségével száz, sőt több példányban is igen könnyű a dolgozatot előállítani, csak legyen hozzá jóakarát. Az előre megolvasott munka felett a tanácskozás eleve nebb, tanulságosabban fog menni, s a felvetett kérdések többé kevésbé annyira meg lesznek érthetők, hogy az egyesület képviselője számottevőleg szólhat azokhoz az országos gyűlés szakosztályaiban és közgyűlésein. Ily készülődés akkor sem fog kárba veszni, ha távol maradnak az országos gyűléstől, meghozza a szellemi hasznót, fejlesztí katol. tanító-egyleteink beléletét, melynek fejlesztéséről komolyabban gondolkodni már csak azért is szükséges, mert annak legfőbb ideje elérkezett.

Fonyó Pál.

TÁRCSA.

Ünnepi naptár.

Verses jelmondatokban.

(Folytatás.)

Márcz. 5. Sz. *Virgöl ph. és hv.*

Másik az Eklógát, Te a Szentírást magyarázád;
Arra az iskola ad: Rád meg a mennyei had.

Márcz. 6. Sz. *Fridolin hv.*

Glarus lön a hazám, Seckingen síromat adván;
Rajna s a Leman-tó, hirnevemen dagadó.

B. Jolán, lengyel királyné.

„Jó lány“, jó anya, majd szent özvegy, jámbor apácza!
A magyar és lengyel tiszteletedre kevély.

B. Örzse magyar királyi szűz.

A buja Kun-László s „szűz“ Örzse csak abba' hasonló,
Hogy ugyanegy törzsök galyai voltanak ök.

Márcz. 7. *Aquinói sz. Tamás, etc.*

Imádkozva tanít és így lesz: a anygali Tüdör;
A kinek élete jó: ő a valódi tudó.

Sz. Izidor hv.

Míg a jámbor Izor templomba imára megy: imhol
Végzi helyette művét anygala — fogj' az ekét!
Ez forgatva rögöt, forgódva az — égi karok közt:
Egymásnak dolgát végezi hűn a barát.

Sz. Perpetua és Felicitas etc.

Spártai nő a fiát áldozza, kit a Haza kivánt:
Im a keresztény nő küzdeni önmaga jó.
Nőnek drágáb kincs gyermekénél s szüleinél nincs:
Drágább mégis a hit, mely örök üdvre tanít,

Márcz. 8. *Istenes János, ra.*

Bojtár, harczvivó, majd kórház- s rend alapító!
Áldja neved mindég a beteg emberiség.

Sz. Filemon szűz és társai etc.

Furcsa bűvész Filemon; de hiténél megfut a démon;
A mit szinle előbb: tesz csoda műveket ő.

Viterbói Sz.-Róza szűz.

„Róza“ derék ügyvéd: jótett s ima védi erényét;
Hogy ne találja veszély vadi a „tüske“ s „levél.“

Márcz. 9. *Szt.-Franciska özvegy*

Sok nemü kórt győz le, s mint egy jós néz a jövőbe,
S egy Szareptaiként önti a zsirosedényt.
Krisztusnak szolgál; de szavára angyala ott áll;
Inkább egy urnő, mint vala szolgálai ő!

Nysszai Sz.-Gergely ptk. ea.

Nagy Vasul és Péter, szűz Makrina, nysszai Gergely;
Dicső testvérek! Gazdag az ég veletek.

Márcz. 10. *Negyven Szent vt.*

E csapat oly dicső! hát még a negyvenedik fő!
Krisztus bajnoka lesz, aki imént hüledez.
Jogszerűen küzdenek, koronát mindannyira tűznek,
Mely fennrül fénylik, — látta a negyvenedik. —

Márcz. 11. *Konstantin (Szilárd) vt.*

A fejedelmi ruhát elvetni s felöltni a csuklyát!
Szörnyű „szilárd“ akarát; bért csak az égben arat

Imets F. Jákó.

Betegség után.

1874.

*Föllobban újra lelkem lángja
És édes dalban olvadoz;
A dalnak hangja messzeröppen,
Él — fel az ég határához.
Nem dákot, itok nem emelné,
A porba verné vissza még:
Áldást visz égbe s el nem fárad,
Mert attól messze nincs az ég!*

*Lelkem nem sira hálakönnyet
Míg fájdalomban türt a test,
De a mióta dult arcomra
Mj színt az Isten uja fest:
Azóta érzem szent malasztod,
Oh érzem, érzem, Istenem,
Ézért kell nagy nevednek mindig
Magasztaló dalt zengenem!*

Bodó Ádám.

P. Vitus szellemi hagyatékából.

(Közli: P. Győrfi Fidél túri lelkész.)

Hamvas Szerdán.

Elmult a zaj, s vigalom hang,
Bűnbánatot kong a harang,
A hamu s a gyászkereszt
Mindnyájunknak sugja ezt:
A mi csak porból von léte
Por fog annak vetni véget.

A királyi palotákban,
Hol pazarfény, méltóság van,
A koronák inganak
Hangjának e szózatnak:
Nézd a királyi fölséget
Por fog annak vetni véget.

Győzelmeket, hős tetteket,
Érdemdu harcvezéreket
Égbe röpit a nagy hír,
De azt mondja rá a sir:
Ki babérért harcban égett,
Annak is csak por vet véget.

Kik magukat törik, rontják
Földi kincsért fölládozzák,
Országokat bo gyatnak,
Semmiért vért ontanak
Hajhászván nagy nyereséget,
Por fog vetni nekik véget.

E nap alatti terembe
Nép milliárd jár kél ki s be,
Elénk vidor ifiak,
Szépek, rózsa arczuak,
Kik, ha érnek agg véniséget,
Nekik is csak por vet véget.

Hősöknek, kik mentek jöttek,
Hirnimbussal tündököltek,
Látsz állítva egy kopott
Romnak indult oszlopot;
Mert a mi porból von léte
Por fog annak vetni véget.

De a ki jót tenni siet,
És a rosszért jóval fizet,
S az árvák könnyét keze
Hü részvétellel törli le,
Megdicsőül e nemes por
A nagyszerű itéletkor.

Kik e földi fátyolon át —
Látva sejtnek egy jobb hazát,
S az Úr előtt borulva
Vágynak a tünde honba,
Oh ez a hit majd egykoron
Győzelmes lesz a hült poron.

Kiket itt nem szédite le
A bűnöknek csábingere,

S kiknek ennyi kintömeg
Közt bizalmuk nem remeg,
Az ily remény ama napon
Felleng a gyászravatalon.

Kiknek itt erényes keble
Lángját semmi nem hűti le ;
Nem magasság nem mélység,
Nem test rang, kincs, semmisség,
Oh! ekkora szeretetnek
Hantok véget nem vethetnek.

Nézd a gyászleppellel bevont
Keresztek jelelik a hont
Hol a büszke emberkor
Enyész, hamvad, mint a por ;
Mert a föld csak földbe mégyen,
Hogy a lélek dicső légyen.

Egek szelíd fejedelme
Jézus! légy élted védelme —
Jelenben e kinpályán
Hogy az ítélet napján
Lelkem testem egyesülve
Lehessen megdicsőülve.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

P. Vitus jegyzetéseiből.

A viadal eszközei : „Használó fegyverekkel kell a d ellen kardot, csel ellen csel . . . kell használni. A családság ellen nem nyíltsággal, a bün ellen nem erénynyel, a szemérmertlenség ellen nem szelidséggel, az ostobaság ellen nem ildommal kell föllépni. Nem szabad mindenkit kimélni ; hogy barátaink lehessenek, kell hogy ellenségeink is legyenek.“ Börne.

Társadalom. „Néha a nagy ember is úgy jár, mint a nagy kő, melyet a kőművesek félre dobnak, hogy ne gyűljön meg vele bajuk. Némelyek szemeiben éppen a legjelesebb tulajdonok a legnagyobb hibák. Az emberek között nem úgy van, mint az oktan állatok közt, itt (az emberek közt) a kicsiny üldözi a nagyot és sokszor a szunyog elnyeli az oroszlányt.“ Idők tanuja 1868. október 29-én 240—2639 sz. a 993-ik lap 4-ik hasáb. (Popovics Vazul munkácsi g. e. püspök gyászszónoka szavai)

Jellem. „Vannak emberek, kik a jóllét, a gazdaság ölen önzőkké, dolytősökké alakulnak át és jellemök az erény minden zománczát elvesztvén, nyomorékká fájulnak. Semmit sem tesznek, semmit sem pártfogolnak : hanem csak ezért élnek, hogy a földnek terhei legyenek. Az ilyeneknek emléke elenyészik mint a kő, és hantvaik fölött az áldásért senki sem imádkozik. Ellenben, ki az emberiség közjavanak kíván minden áron használni, az megérdemli mindnyájunk tiszteletét és elismerését.“ (Ugyanott a 996. lap 3-ik hasábjában. Tapio Györgye.)

A nemzetek halhatatlanok, mondja Lamar-

tine. „Minden nemzetiségi törekvés végcélja uralkodás,“ — állítja b. Eötvös József (u. o. 300.)

„A-hitélet, a szeretetben, az erő az egységben, a siker a szilárd kitartásban, a legszebb s legédesebb jutalom a jó cselekedetek öntudatában áll : „Gloria nostra haec est testimonium conscientiae.“ (Sz. Pál.) „Non census tituli, nec clarum nomen avorum, sed probitas magnos ingeniumque facit.“ (Ovid.)

A keresztény szeretet találékony : kinek szívét ezen mennyei érzés, Istennek ezen egyik legdrágább adománya heviti, mindenkor elég erőt és kitartást fog érezni arra, hogy mindazt, mi embertársainak anyagi s szellemi, földi s tulvilági boldogságát előmozdítja, örömteljes készséggel, mely fáradságot nem ismer s a netán előfordulandó nehézségektől meg nem retten, felhasználja.

„Az így lelkesült ember bármily akadályoktól sem riad vissza ; mert az Isten s embertársai iránti szeretet, mely magát szívébe beékelte s mely szándékának, határozatainak s tetteinek főrugója, a szent cselért vivandó harczában nemcsak támogatni, hanem győzelemre is fogja segeálni.

A ki a világ folyamát, annak többféle kisebb nagyobb eseményeit, többféle jótékony hasznos s üdvös intézetek keletkezési módját figyelemmel kíséri : csakhamar azon meggyőződésre jut, hogy nem minden nagyobb-szerű vállalat a gazdagok s hatalmasok pénzadományainak köszöni létét s állandóságát : hanem számtalan az Isten dicsőségére, az egyház s emberiség javára tett nagyszerű alapítványok egyesektől gyűjtött fillérekből keletkeztek olyképen, hogy a minék alapját egy nemzedék kisebb-nagyobb adománya vetette meg : annak kiegészítését, fenntartását az utódok áldozatkészsége nemcsak biztosította, hanem fel is virágoztatta.

Ezt az Isten is úgy akarta, úgy akarja.

Mert ő, kinek atyai gondoskodása mindnyájunkra kivétel nélkül kiterjed, mindnyájunknak akar alkalmat nyújtani arra, hogy a kereszténység főparancsának a szeretetnek gyakorlása által érdemeket szerezhessünk ; mert ő a szegényeknek jó célra szánt filléereiket annyira becsüli, mint a gazdagok ezreit. „Haec facit, ut veniat pauper quoque gratus ad aras.“ (Ovid.)

(Paitler Ant. József váci püspök elnöki megnyitó beszédéből a sz. László-Társulat 1868. szept. 28-iki Győrtört tartott közgyűlésében. Idők Tanuja 1868. októb. 30. nap. 998. l. 4. h.)

— **XIII. LEO sz. Atyánk papi jubileumához.*** Sziklás lejtők fái gyakran lesznek mostoha talajuk áldozatává : a nap verőfénye és hősege elsorvasztja, leperzseli lombzatukat ; a szárguldó vihar kitépi gyökereiket, melyek a földbe mélyen nem markolhattak, vagy a felhők zúgó árja a mélységbe sodorja a sekély laza talajt összea növényzetével együtt ; — többé azon sziklatalaj nem fog zöldelni, épen mert szikla.

Nem ilyen a magyar szív.

Sok zivatar zúgott már e nemzet fölött, sok vész rázkódtatta meg keblét, hitének és vallásosságának fáját sokszor tépdelte a zaklattatás és ármány, vagy talán — mondjuk ki! — a közönyösség és elhagyottság sötét felhője

* L a. „Közm.“ mult évf. 19. és 26. számait.

bús merengésbe ejtette a magyart; de a hit, a vallásosság és a kegyelet fáját semmi sem téphette ki szívéből.

Ép azért nem birjuk magunknak elképzelni, hogy nemzetünk közönyös maradjon akkor, midőn arról van szó, hogy ősi hitét és vallásosságát beigazolja, igenis, az egész keresztény világ előtt beigazolja.

Erre szép alkalmunk nyílik a csőségesen uralkodó szentséges Atyánk XIII-ik Leo pápának 50 évi jubileumánál.

Mint már e helyütt néhányszor említettük, a hivek az egész világon készülnek szentatyánk e jubileumának nagyszerűbb megünneplésére. — A mi szívünk sem kopár szikla; meg kell mutatnunk, hogy az legjobb, legkedvesebb atyánk, Krisztus helytartója iránt tisztelettel, ragaszkodással és szeretettel viselkedünk; vetekednünk kell ebben más hivel, más nemzetekkel.

Mit tesznek mások?

Egy bizottság alakult, mely az isteni szolgálathoz tartozó tárgyakkal, eszközökkel és szerekkel kiállítását előkészíti és szervezi. Egyletek, zárdák, testületek, városok, községek, intézetek, családok és egyesek az isteni szolgálathoz és szertartáshoz használható szertartásokat készítenek és készíttetnek, melyeket a kiállításra beküldenek, azután pedig a szentatyának ajándékoznak.

Mit lehetne e kiállításra előkészíteni és küldeni Magyarországból?

Ha tekintetbe vesszük azt, hogy hazánkban több, mint 100 nőzárda létezik és pedig nagyobbára nevelő intézettel vagy iskolával összekötve; ha mindegyik csak valamit készít, mily gyönyörű tárgyak kerülhetnek a keresztény világ szemébe! mily gyönyörű tanúságot tehetnek azok a női munkák zárdaintézeteinknek buzgóságáról! mily vigasztaló gondolatokkal töltheti el szentatyánkat azoknak látása!

Vegyük számba a sok vallásos családot hazánkban, — vegyük főképen az előkelő és mágnás családokat. . . Nem lehet, nem szabad a nemes versenytől elmaradnunk, nem szabad nemzetünkre szégyent hoznunk, mely okvetlenül reánk háramlanék, ha szentatyánknak 50 éves papi jubileumának ajándék- és kegyeletkiállításánál hiányzanánk.

A „Hirnök(*)” szerkesztősége ez ügyben bárkinek szükséges szolgálatjára áll.

Mi részünkről ez év kezdetével a péterfillérek rendkívüli gyűjtését megkezdettük s az összegyűjtött filléreket kamatoztatás által is gyarapítani törekszünk.

Hasonlóképen szándékunk a folyóiratot diszes kötésben a kiállításra küldeni s bármily csekélység az, a mit tehetünk, hódolatunk és tiszteletünk jeléül oda tesszük szentatyánk lábaihoz.

Azért említtük ép e csekélységeket, hogy senki se riadjon vissza, hogy mindenki tájékozódjék az iránt, mit tehetne hivatásának hatáskörében, mit készíthetne elő annak kimutatására, hogy még él nemzet e hazában, hogy még van érző szív az áldott honban, mely a vallásos lelkesülés oly magas fokán áll, mint más népeké.

Ne halogassuk a dolgot, nehogy teljesen elmaradjunk!

*) „Jézus Szentséges Szívének Hirnöke,” szerkeszti Tóth Mike j. t. atya Kalocsán.

s a keresztény világ tudomást se vegyen rólunk, mintha csak nem is léteznénk!

A mint már szintén jelentettük, a fent említett jubileum ünnepélyességének előkészítéséül eddig több országban folyóirat is keletkezett, legelőször Olaszországban, azután Franciaországban, Spanyolországban, Németországban, Angolországban. Magyarországon az olasz rendező bizottság a „Jézus szents. Szívének Hirnöke” cz. folyóiratot szövegezte fel és bizta meg a készülődések vizsgálóztatására. Mi e megtisztelő felszólításnak azonnal törekedtünk megfelelni s minden más nemzet ilyenmű folyóirata előtt e mozgalmat megindítottuk.

Azon erős remény él keblünkben, hogy a mily készségesen mi az ügy irodalmi részét és a közvetítést magunkra vállaltuk, oly örömeztető lesz eredménye is e készségünknek, azaz:

1. a szegény és gazdag nemes szíve és vallásossága sugallatának, a szentatyá iránt érzett kegyeletének engedve, tehetsége szerint gyarapítani fogja a péterfillért;

2. az előkelő hölgyek főnkelt szellemüknek kifejezést adnak akár leleményes ajándékok, akár művészi kézimunkájuk által;

3. a zárdaszüzek és intézetek a szent szertartásokra alkalmas és csinos ruhanemek nagy választékát és változatosságát fogják a „vatikáni kiállításra” küldeni;

4. a magyar kath. szerzők és művészek, főképen az egyháziak, műveiket diszes kötésben fogják ez ünnepély emlékére a világ legnevezetesebb pápai könyvtárának följajlani;

5. a földbirtokosok is találnak valamit, mi kiváló helyet foglalhat a kegyeletes kiállításban, hisz a legmagasztosabb szertartáson nélkülözhetetlen a bor, a kenyér (liszt) s a viasz;

6. s a műipar számos elágazásaiban mily gyönyörű és specialis hazai tárgyakat volna képes felmutatni!

* * *

A vatikáni kiállításra és a pápa ajándékául, szánt tárgyak összegyűjtésére, gondozására mindenféle bizottságok alakulnak; — a péterfillérek gyűjtésére egyletek csoportosulnak még a gyermekek között is; — a legügyesebb írók jelentéseket és felszólításokat közölnek a kath. lapokban; — az ügy pártoló tagjai gyarapodnak, kik egyszerre 25 frtot tesznek le; szaporodnak az előmozdítók is, kik 10 frtot szánnak a szent ügyre. Eddig már számtalan kath. lap és folyóirat hozzájárulását ajánlotta fel a kiállítás és az ünnepély előmozdításához.

Tegyük e felszámításra a koronát, mely nem más, mint a Püspökök áldása, kik folytonosan nagyobb számban a legmelegebb szavakban adnak kifejezést abbéli örömüknek, hogy hiveik a közös atya nagy napjára oly serény előkészületeket tesznek.

Mind ennek láttára elszorul szívünk azon gondolatnál, azon föltevésnél, hogy hazánk és nemzetünk a kegyelet e tüntetésénél hiányoznék, hogy a „vatikáni kiállításban” hiába keresné szentatyánk a magyar nemzetet; hazánk a művelt kath. népek sorából kimaradna és hanyagságunk, tétlenségünk maga szolgálatná elleneink kicsinyülő véleményének a meg nem czáfolható bizonyítékot.

Mások is vélik, mi is azt hisszük, hogy a szépért, jóért, nemesért lelkesülni tudunk.

Ime, itt az alkalom!

Tóth Mike S. J.
a „Hírnök“ szerkesztője.

IRODALOM.

— **Irodalmi jelentés.** Van szerencsém t. pap-társaimnak szives tudomására hozni, hogy sajtó alatt lévő ve gy es költ em é ny e i m mel, intentiók végzéséért is szolgálhatok. A „Magyar Állam“ és „Összetartás“ t. szerkesztőit ezen sorok szives a vételére teljes tisztelet el megkérem. Maros-Vásárhelyt, 1886. febr. 25. Bodó Ádám, áldozó pap és tanár.

— **Irodalmi jelentés.** I. A „Külföld Szónokai“ című egyházszoneklati folyóiratnak III. füzeté meg jelent. Ez alkalommal hizeleggetni szeretnék magamnak, hogy valamint eddig, úgy most is a n. é. közönség megelégedését vihattam ki magamnak. Midőn pedig a n. é. közönség becses partfogásai és munkáinak tovább való ajánlásai ezután is kérem, szabad legyen említenem, hogy t. é. febr. 15. a „Magyar Állam“ hétfői számában, nsgos és tőt. Szukik József o-becsei apát-plébános tollából eredő ismertetése a ket első füzetnek minden egyéb ajánlást főöslegessé tesz. Előfizetési ár egy füzetért 60 kr., egész évre 7 frt 20, lehet akár egy, akár több füzetre egyszerre előfizetni. Az előfizetési pénz postautalványon hozzám küldendő Kispestre. Első és második füzettel még szolgálhatok. Intenióra is elfogauok körülbelül 60—70 előfizetőt. 2. Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a „Magyar Katholikus“ regénycsanoka a jövő negyedben „Azok a papok“ című elbeszélést fogja hozni, mely leginkább a jelen kath. társadalom helyzetét s egyáltalában nemely fontosabb kath. kerdest fog regényes alakban érinteni. Teljes szamu példányokkal (januar 1-től) még szolgálhatunk. Előfizetési ár: egész évre 6 frt; negyedekenint 1 frt 50 kr., kápián, kantor, tanító, szűkebb ellatásu községi tisztviselő uraknak, iparosoknak, földmiveseknek egész évre 4 frt. Intenióra is vállalhatok néhány előfizetőt. Kispest, 1886. februar 19. Ribényi Antal.

— Megrendelési felhívás a következő művekre: I. „**A magyarországi latin és görög szertartásu róm. kath. egyház egyetemes ezimtéara 1886-ra.**“ Szerkeszti Tokody Odón. A mű 25 vagy 28 ivre fog terjedni s ára 2 frt. — II. „**Lelkészi irattár**“, az egyházi iray elméleti és gyakorlati kézikönyve. Szerkeszti Tokody Odón. Terjedelme 40 nyolczadrétü iv leend. Megrendelési ára 3 frt.

— Megjelent: „**A külföld szónokai.**“ Egyházszoneklati folyóirat. I. évfolyam, 3-ik füzet. Szerkeszti és kiadja Ribényi Antal Kispesten. Tartalma 15 válogatott szentbeszéd. Egy füzet ára 60 kr. Egész évfolyam 7 frt 20 krajczár.

„**Isten i,éje szent beszédekben.**“ XI. évf. 3-ik füzet. Szerkeszti Jagiczka Lajos. Tartalma 6 szent beszéd. Ara egész évre (12 füzet), csak 2 forint.

— „**Katholikus hitoktatás.**“ Havi folyóirat a hitoktatás elméleti és gyakorlati művelésére. I. évf 6-ik

füzet. Szerke-zti és kiadja: Fonyó Pál Kalocsán. — Ara egész évre 2 frt 50 kr.

— „**Közoktatás**“ egyetemes tanügyi közlöny. V. évf. 9-ik szám. Szerkeszti Tomor Ferenc Budapesten. Tartalom: Tanügyi divatok. — lkes ragozás. — Néhány szó az értekezésekről. — Az alsó foku ipar- és kereskedelmi iskolák. — Értesítők. — Egy nemes lélek halála. — Irodalom. — Vegyesek. — Ara: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt.

— „**Magyar háziasszony.**“ Háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. V. évf. 9-ik szám. Szerkeszti: Andrea. Kiadja: dr. Murányi Armin, Budapesten. Tartalma változatos. — Ara: egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1 frt 50 kr.

— „**Órangyal.**“ A gyermekek barátja, tanítója és vezére. I. évf. 5-ik szám. Szerkeszti Gladich Pál Magyar Kímén. Ara: egész évre 80 kr, fél évre 40 kr.

— „**A rajzolás elemei hálózatban**“ a népiskolák számára és magánhasználatra. Összeállította Weinberger A ajos fővárosi tanító. I. kötet 2 ik füzet. Ara 20 krajczár

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Az ország biboros áldornagyának jubileumához.** Az ősi primási székhelyen és terjedelmes egyházmegyén kívül újabb időben a főváros kath. polgársága is élénk mozgalmat indított meg **SIMOR JANOS** bibornok hg.-primás ő eminentiája féls ázados papi jubeliumának méltó megünneplésére. Febr. 18-án Ráth Károly főpolgármester, Cselka N. apát-esperes-plébános és számos előkelő fővárosi kath. polgár ezen ügyben előleges értekezést tartott, hol is egy száz tagu végrehajtó bizottság választott meg az ünnepély módozatainak megállapítására. Ezen bizottság szintén a napokban megtartotta első ülését Királyi Pál elnöklete alatt és a következőkben állapodott meg: 1. A herczeg-primás aranymiséje alkalmából a polgárság üdvözlétének kifejezést kíván adni. — 2. A kegyeletos ragaszkodás nyílvánítására üdvözlő irat szerkesztetik, a mit az aranymise napján nagyküldöttség nyujt át. — 3. A polgárság ő eminentiájának ajándokul főpásztori botot ad, mit szintén a küldöttség nyujt át neki. A terveknek művészek meghallgatásával való elkészítésére s költségvetésre albizottság küldetik ki, amely, ha a gyűjtés oly eredményre vezetne, hogy még a költségen fölül marad, más tárgyat is hozhat javaslatba. — Végül elfogadotat az előértekezlet által proponált gyűjtőbizottságo: névsora, szabadságában állván a kerületeknek ki is egészíteni magukat. — Valóban szép jele ezen élénk mozgalom azon fiui hódolatnak és szeretetnek, mely a főváros közel 300 ezer kath. polgárságát az ország biboros áldornagyához fűzi, de nem kisebb jelentőséggel bíró symptomája a lassankint ébredezni kezdő katolikus közszelleme- nek is.

— **Magyar kath. autonomia.** Trefort Agoston vallás és közoktatásügyi miniszter ur a napokban igen érdekes levelet intézett a nm. magyar püspöki karhoz, melyben azon szándékait fejezi ki, hogy Magyarországon a kath. autonomia ügye, mely 15 év óta foglalkoztatja a hazai közvéleményt: végre valahára, a kath. egyház szer-

vezetének megfelelőleg s ama specialis viszonyok szemmel tartásával, melyek Magyarországon a kath. egyház és állam között léteznek, elintéztessék. E tekintetben a nagyobb városokban már meglevő, ugynevezett helyi vagy községi autonómia a k. országossá és általánossá tétele lebeg a minister ur szemei előtt, mire néve a nm. püspöki kar magas véleményét is kikérni szükségesnek látta. — Mi erdélyi katolikusok, kiknél a minister ur által contemplalt helyi egyházi autonomia is már rég áldásosan működik, s kik tudjuk, hogy a helyi autonomia egészséges szervezete mily jótékony befolyást gyakorol terjedtebb körü autonomiánk életerejére is, a minister ur nagyhorderejű kezdeményezését a legőszintébb örömmel üdvözölhetjük, meg lévén győződve, hogy a tervezett helyi autonomia, nemcsak azon üdvös gyümölcsökör fogja megteremni, melyeket attól a miniszter ur méltán vár, hanem egyszersmind solid fundamentumát vetendi meg az általános jellegű magyar kath. autonomiának is, mely szintén Magyarországon az állam és egyház közötti kölcsönös jó viszonyoknak nem fölforgatását, hanem inkább annak megszilárdítását fogja eredményezni, csakhogy az a kath. egyház elvei szerint, nem pedig holmi idegen formára szerveztessék.

— **Személyzetiek.** Veress Antal csik-szt.-tamási plébános megválasztásának következtében gye-gyó-alfalvi plébánosnak nevezették ki; továbbá hasonló n. nőségben áthelyeztettek a következő lelkészek: Fejér Manó Kézdí-szt.-Katolnáról Csik Szt.-Tamásra, Fodor László Dobrá-ról Kézdí-Szt.-Katolnára, Miske Gyula Szentháromságról Dobrára; Szabó György egyházmegyei áldozár, volt nevelő pedig Szentháromságra lelkésznek neveztetett ki.

— **Zsinatvizsgálatok.** A folyó 1886. évben megtartandó zsinatvizsgálatok határidejűl a tavaszi időszakban május 18. és 19. napai, az őszi időszakban pedig szeptember 14. és 15. napjai tűzettek ki azon főpásztori komoly intelemmel, hogy azon lelkészek, kik kineveztetési okmányuk alapján ezen kötelezettségöknek még nem tettek eleget, s a most kitűzött időben sem fognak időre edni eleget tenni, lelkési állomásaikról el fognak mozdítani.

— **Liguori szent Alfons Mária levelei.** Az „Osservatore Romano“ a Redemptoriánus szerzet alapítójának tisztelőihez az alábbi felhívást intézi, s felszólítja a róm. kath. lapokat, hogy e felhívást minél szélesebb körben terjesszék. 1887. augusztus 1-én lesz sz. z. éve, hogy liguori szent Alfons Mária, a Mezőváltóról nevezett szerzet alapítója meghalt, mondja a tölhívás. A nevezett szerzet tagjai e százados jubileum alkalmából a szent egyháztanítónak összes levelei s iratainak gyűjteményét akarják közrebocsátani, miért is fe hivatnak mindazok, kiknek kezei között a nevezett szentnek iratai vannak, hogy azokat vagy eredetiben, vagy egyházkentély által eszközölt másolatban a szerzet rendelkezésére bocsássák. Az ily iratok tulajdonosai felkértenek, hogy jelöljék meg: 1. Az irat vagy levél keltét. 2. A címzettet, kihez az intézve volt. 3. Hogy tudassák, ha vajjon az irat egészben véve a szentnek kézírata-e, vagy csak sajátkezűleg írta alá. 4. Hogy az eredeti kézirat hol és kinek a birtokában van. A küldemények következőleg címzendők: A Mezőváltóról címzett szerzetes rend generális főnökének Rómában, a szent Alfonstemplomnál, Via Memlans.

— **Hírszöveggel vetjük** a következő gyászjelentést: Köröspataki gróf Kálnoky Félix, cs. k. nyug. huszár őrnagy és neje köröspataki gróf Kálnoky Felixné, szül. báró Bees-Christin Ludmilla megszorodott szívvel jelentik telejthetetlen bányja, illetőleg sógora Köröspataki gróf Kálnoky Imre f. hó 27-én reggeli 4 órákor élete 65-ik évében, rövid szenvedés és a halotti

szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos kimul-tát. A boldogult hült tetemei márczius 1-én délelőtti 11 órákor fognak a köröspataki családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent miseáldozat márczius hó 1-én 1/2 12 órákor a köröspataki plébánia templomban fog az egek Urának bemutatatni. Köröspatak, 1886. február 27-én. Az Istenben boldogult gróf, mint a köröspataki plébánia főzondnoka elismerésre méltó érdemeket szerzett magának, melyeket egy csinos nekrológ fog lapunk jövő számában megörökíteni.

— **A magyar lovar-egylet** most rendezi a harmadik nagy Kincsem-sorsjátékot 4788 nyereménnyel készpénzben. — A főnyeremény 50.000 frt, továbbá vannak 10.000 frt, 5000 frt stb. forintos nyeremények. — Miután ezen kedvelt sorsjátéknál a nyereménykilátások igen kedvezők, és a húzás már a jövő hónapban történik, a Kincsem-sorsjegyek már ma is nagy keresetnek örvendenek.

— **Meanyit nő a naphossza márcziusban?** Márczius 1-én fölkel a nap 6 óra 44 perczkor, 31-én föl fog kelni 5 óra 45 perczkor, különbözet: 59 percz; márczius 1-én lement a nap 5 óra 42 perczkor, 31-én le fog menni 6 óra 25 perczkor, különbözet: 43 percz; a két különbözet összege, vagyis 1 óra 42 percz adja a nap hossza növekedését márczius havában.

— **A „Volapük“** (Világnyelv) föltalálója Schleyer János Konstanzban (Baden); magyar nyelvre alkalmazták: Bánfi György és Eperjessy István. A föltaláló abból a szempontból indul ki, hogy a föld összes lakosságának egy univerzális nyelvre van szükség, mely ugyanazon jelentőséggel bírjon a világforgalomban, mint a világposta. Nem akarja a nyelvkülönbséget megszüntetni, hanem csak közvetítő létesíteni valamennyi élő nyelv közt. Könnyen elsajátítható, bárki három hónap alatt tökéletesen beszélni és írhatja. A mi a nyelvtani szabályokat illeti, már az is roppant könnyebbségül szolgál, hogy nincsenek benne kivételek. Csak egy deklináció egy konjugáció van benne. Le néhány példa: a) Egyszám (banum): (az) atya = fat, atyáé = fatá, a yának = faté, atvát = fati, atyáknak = fatés, atyákat = fatis. H i v ő e s e t e k (k i m o f a l s): oh atya: o fat, oh atyák: o fats. Nőnemű szavak (vödsjilik): barát = flen, barátné = ji flen (of-flen), barátnék = ji-flens (of flens). Kisebbitett szavak (S m a l a m a v ö d s): virág = flol, virágocská = flolil, virágocskáé = flolilla. Mellék nevek (l a d y é k s). Képző (—ik): természet = nat, természetes = natik, természetes do og = din natik, természetes dologé = diná natik, természetes dolgok = dins natik. — És így tovább. Van ennek a nyelvnek „Volapükabled“ (Világnyelv Lapja) című újsága is, mely már a VI-ik évfolyamban jelenik meg. Eddig a következő nyelveken jelenék meg volapük — nyelvtanok: kínai, dán, német, angol, eszt, francia, hollandi, olasz, latin, ujjorög, portugali, orosz, svéd, spanyol, török és magyar nyelven. (A kinek sok ideje van, ám tanuja meg: mi nem kérünk ezuttal belőle.)

Szerkesztői üzenetek.

— **Sz. E. urnak.** F.-Tömös, Isten szózatát az ember szívéhez valóban csinos elmélkedés és alkalom idején hatás al és eredménynyel lehetne, mint egyházi beszédet elmondani; de éppen ezen jellegénél fogva nem tehetjük fel lapunkba, a mire nekünk ezer és ez okunk van; megjegyezvén egyszersmind, hogy több oly folyóiratunk van már, hol ily irányu munkáit örömmel fogadják; mi lehetőleg hírlapi cikket vagy tudományos értekezést kérünk, önnek erőteljes tolla sok reményre jogosít. Sok üdvözlét!

Fővárosi Hitelszövetkezet.

Intézetünk üzletrészjegyeire (110 frt) úgy Budapesten az igazgatóság-nál, mint vidéken az **erre felhatalmazott képviselőségeknél** folyton elő lehet jegyezni. — A tagok **50—1000** frtig, kedvező feltételek mellett, **személyes hitelre is**, melynek művelése az intézet egyi főcélja (váltó és jótálló nélkül) csekély, minden 100 frt után csupán

heti 50 krral törleszhető kölcsönt nyerhetnek, 6% kamatra, úgy hogy az öngondoskodásnak ez a módja minden keresetképes és elfogadható hitelre egyénre (nőkre nézve is) előnyös és ajánlatos.

Bővebbet a képviselőégnél vagy az igazgatóságnál, **VIII. Főherczeg Sándor-utca 32.** hol egyszerű levelbeli kérdezősködésre részletes felvilágosítások készséggel adtnak. Budapest, 1886. febr. hóban. Az igazgatóság.

!!! Huzás már jövő Hónapban !!!

Nincsem 1 sorsjegy 10 csak

Főnyeremény készpénzben

50.000 ft

10.000 ft. 5000 ft. 2000 ft. 4788 pénznyeremény.

A magyar lovar-egyet sorsjegy-irodája: Budapest, vácozi-utca 6. sz.

SZÜTS ÉS TÁRSA

kath. könyvkereskedése, kép- és egyházi szerek műintézetében
Szt. Ferenczék Bazára 16. sz.

BUDAPESTEN

A LEGSZENTEBB SZIV ASSZONYÁHOZ

KAPHATÓK: Teljes Ornatusok, Misemondó ruhák. Dalmatikák. Pluvialék, Albák. Reverendák. Rochettok. Lobogók. Zászlók. Mennyezetek. Szentségtartók. Kelyhek. Csillárok. Oltárlámpák. Gyertyatartók stb. Ezekon kívül Szobrok. Barlangok. Hordozható Baldachinumok bármely rajz után s kivitelben Oltárok. Szószékek vagy egész templomok teljes felszerelése a legmagasabb kívánalmaknak megfelelőleg felvállaltatik. Bármintó egyháztárgynak **ezüstözése** vagy **megaranyozása** a legjutányosabban eszközöltetik. **Szent-, élet-, táj és genre olajszinnyomatu képeink** keretben v. anélkül a legnagyobb választékban. **Olvasók. Érmek. I. nakönyvbé való s elosztásra szánt szent képek** minden csak létező nembén. Olajszinnyomatu **keresztuti képeink** a leghíresebb művészek rajzai után a legkülönfélebb ár és kivitelben. **Oltár** és bármely **képek festését** akadémiai festők által művészesen eszközölhetjük.

Kath. könyv kereskedésünkben mindenütt **Missalék. Breviáriumok** szóval minden **egyházi szertartásos könyvek**, azonkívül **tankönyvek. ifjúsági iratok. tudományos s szépirodalmi művek**, valamint minden **bel- és külföldi lapok** bármely nyelven kaphatók. Elismerő leveleink ezrei inteztetünk jó hírnevét s soliditását igazolják.

Arjegyeket bárkinek kívánatra bérmentve küldünk.

Horgany vonal.

Az osztrák-magyar engedélyezett ut.

A legbiztosabb, legjobb és legolcsóbb ut

TRIEST- és FIUMÉBÓL NEW-YORKBA

Gőzhajó „**UTOPIA**” 2731 tonna

Elutazás Triestből Márczius 15-én
Fiuméből „ 17-én

Közvetlen utazójegyek és közvetlen podgyász felvétele és tengeri szállítólevelek **Bécsből, Budapestből** és az osztrák-magyar monarchia más főállomásoktól **Északamerika** bármelyik főhelységéhez. Szállítások a **Földközi tengeren** közbe eső kikötők számára elfogadtatnak.

Bővebb utasítást nyerni:

Henderson Brothersnél Triestben.
Henderson Brothersnél Bécsben.

I. Kolowratring 4.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárrt.